

ملاحظات در خصوص تورم در ایران

عوامل تاثیرگذار بر کاهش نرخ تورم در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵

- بخشی از دولت (به خصوص وزیر اقتصاد دولت یازدهم) اعتقاد و ایمان به کاهش نرخ تورم به عنوان مهمترین مشکل ساختاری اقتصاد کشور داشت و تلاش قابل توجهی کرد تا آن را مدیریت کند. البته بخشی از دولت یازدهم هم به کنترل تورم به عنوان یک رویکرد سیاسی ممکن در جهت جلب آرای مردم (برای دوره دوازدهم انتخابات ریاست جمهوری و انتخابات مجلس و شوراها) نظر داشت.

- بطور کلی همان گونه که در دوره ۷۵-۱۳۷۲ به وقوع پیوست، اثرات نرخ تورم بالای ناشی از شوک افزایش نرخ دلار، در صورت تثبیت/کاهش نرخ دلار تخلیه می شود و به عبارتی نتیجه طبیعی تثبیت نرخ ارز است.

- در پنج سال اخیر نرخ رشد تورم جهان و تقریباً همه کشورها کاهش قابل توجهی پیدا کرد. نرخ متوسط تورم جهانی در سال ۲۰۰۸ میلادی ۹ درصد بود که در سال ۲۰۱۱ میلادی به ۵ درصد و با تنزل تدریجی در سال ۲۰۱۶ میلادی به ۶/۱ درصد رسید. در یکی دو سال اخیر نرخ تورم جهانی به پایین ترین مقدار خود در نیم قرن اخیر تنزل یافت.

- در سال ۲۰۱۶ میلادی (متناظر با ۱۳۹۵ شمسی) ۴۰ کشور با نرخ تورم منفی، ۴۰ کشور با رشد تورم کمتر از یک درصد و ۸۰ کشور با نرخ تورم زیر ۵ درصد بودند.

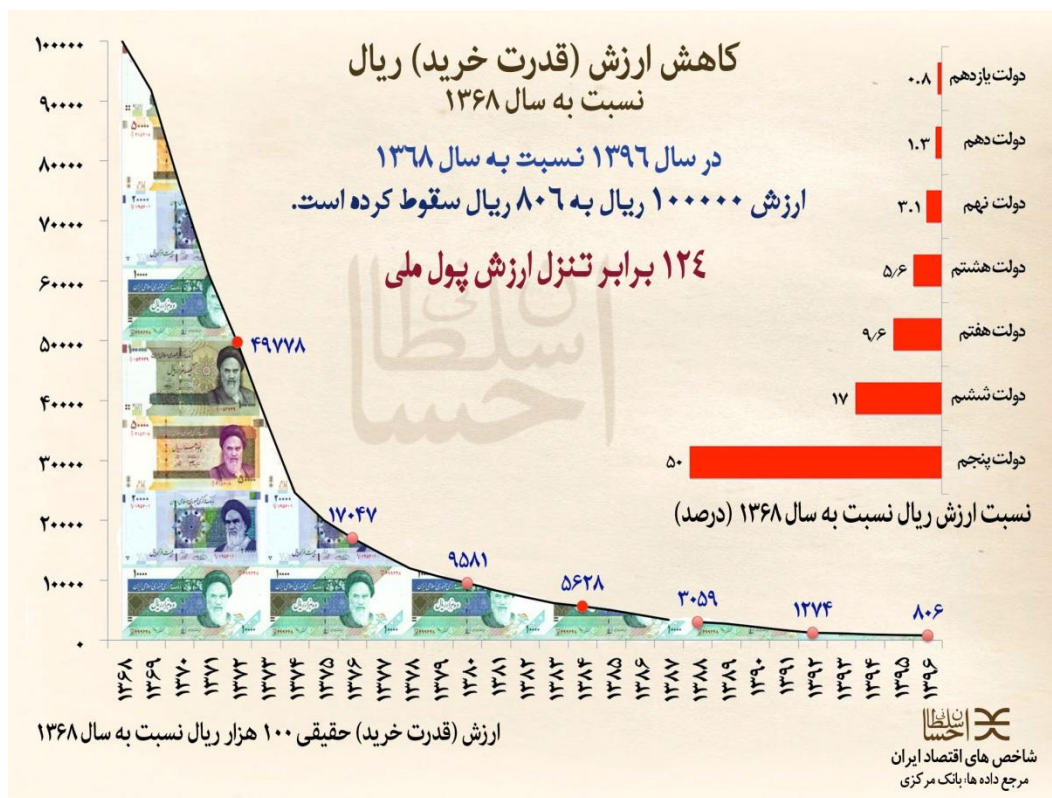
- کاهش قابل توجه بهای اقلام وارداتی و به خصوص مواد اولیه، نهاده های کشاورزی و دامی و کالاهای دیگر، اثر مهمی در کاهش نرخ تورم کشور بر جای گذاشت. تثبیت نرخ ارز موجب شد تا بهای کالاهای وارداتی در عمل پایین بیاید که عامل اصلی رشد ضعیف بهای تولیدکننده صنعتی و کشاورزی و در نتیجه آن عدم افزایش بهای کالاها بود.

- دولت با سیاست جذب نقدینگی در بانکها و کاهش حجم پول و نقدینگی در گردش که به تنزل سرعت گردش پول و همچنین سرعت حجم پول در گردش انجامید، در حقیقت میزان فعالیت و سرعت اقتصاد کشور را کند کرد.

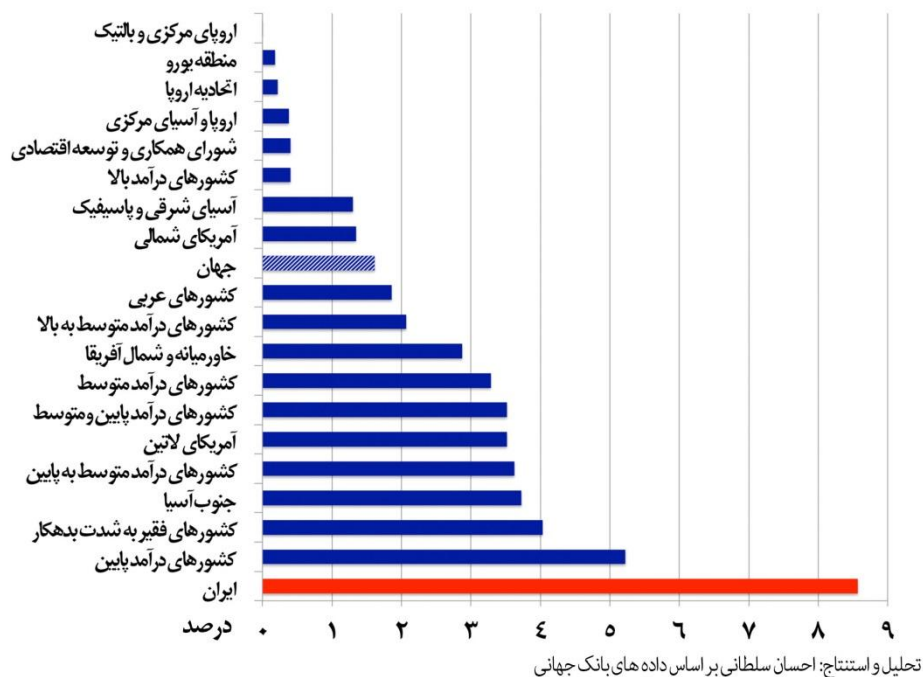
- اقلام مهمی مانند بهای زمین و مسکن به حدی تا سال ۱۳۹۲ افزایش شدید قیمت تجربه کرده بودند، که دیگر فضایی برای رشد قیمت نداشتند.

- کاهش شدید قدرت خرید مردم و حجم فعالیت بنگاه ها و فعالان بخش خصوصی مانعی بزرگ بر سر راه افزایش قیمت ها است.

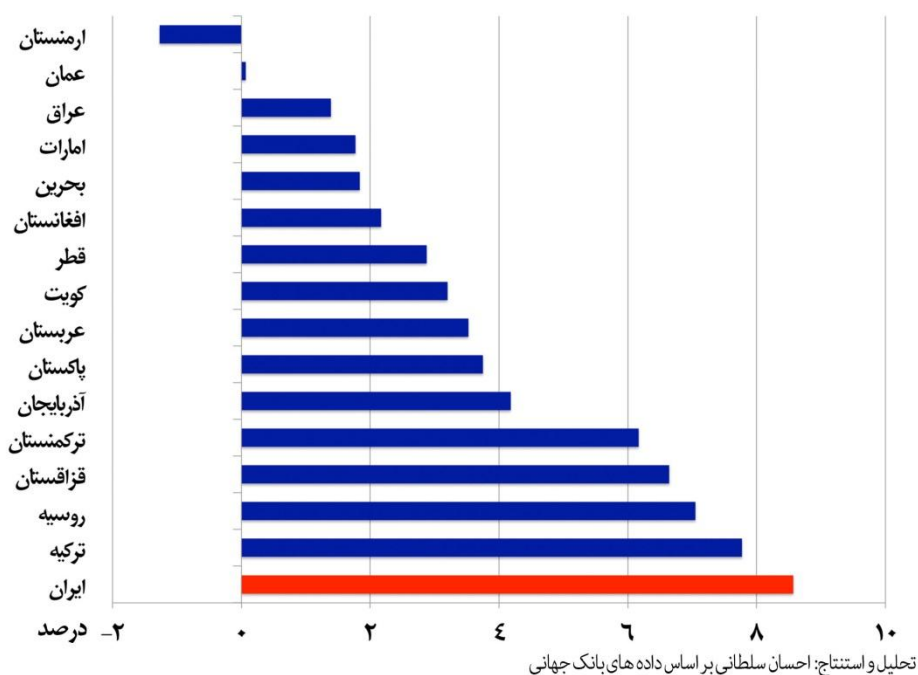
عوامل دیگر هم وجود دارند که جهت اجتناب از تطویل کلام به آنها اشاره نشد.

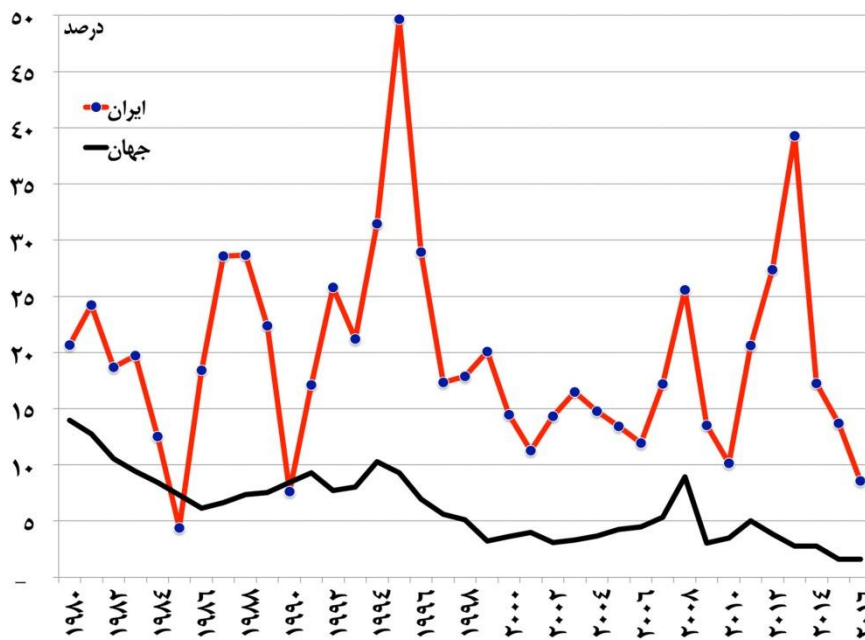
نرخ تورم در ایران و مناطق و اقتصادهای جهان (۲۰۱۶ میلادی)

نرخ تورم در ایران و کشورهای همسایه (۲۰۱۶ میلادی)

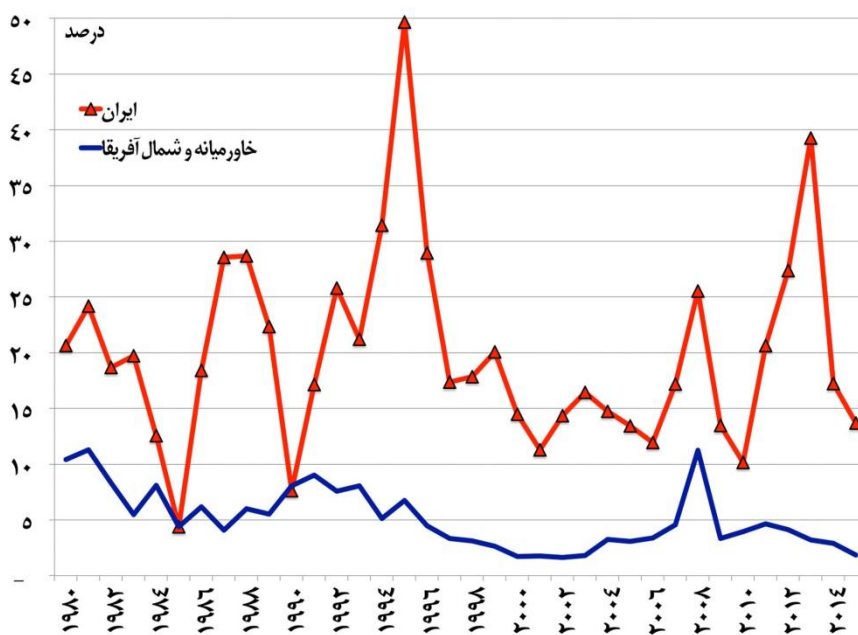

رشد تغییرات نرخ تورم در ایران و (متوسط) جهان

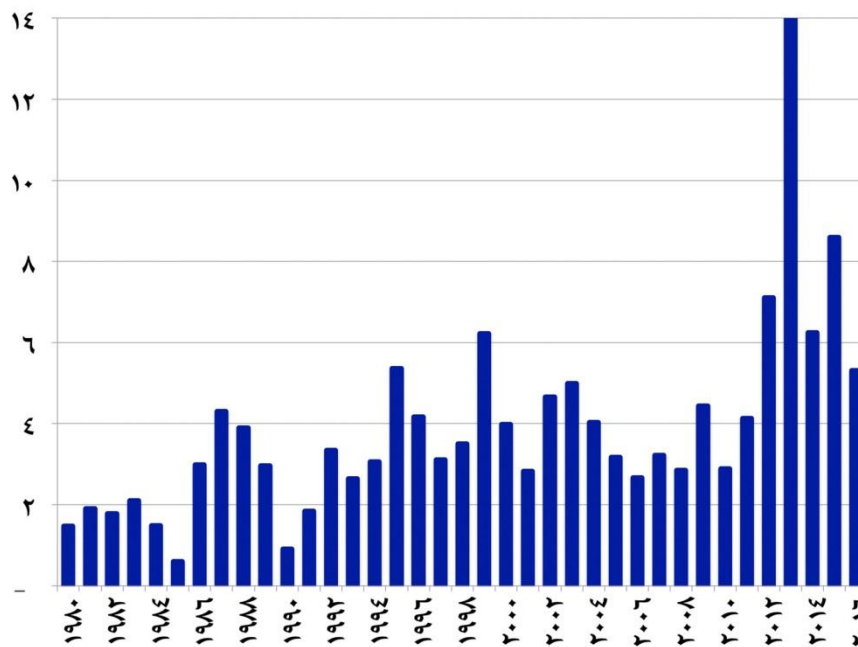
تحلیل و استنتاج: احسان سلطانی بر اساس داده های بانک مرکزی و بانک جهانی

رشد تغییرات نرخ تورم در ایران و منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا

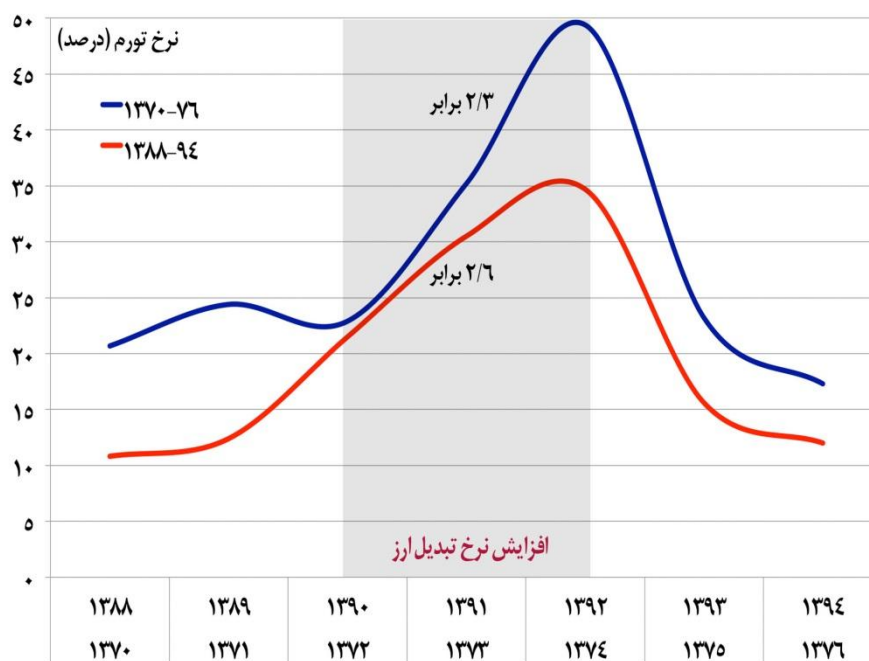
تحلیل و استنتاج: احسان سلطانی بر اساس داده های بانک مرکزی و بانک جهانی

نسبت نرخ تورم در ایران به (متوسط) جهان

تحلیل و استنتاج: احسان سلطانی بر اساس داده های بانک مرکزی و بانک جهانی

روند رشد نرخ تورم در دو دوره افزایش شدید نرخ تبدیل ارز

تحلیل و استنتاج: احسان سلطانی بر اساس داده های بانک مرکزی ایران

سناریو افزایش قیمتها

- سناریو افزایش قیمتها از ماههای پایانی سال ۱۳۹۵ با افزایش نرخ ارز و بعضی اقلام دیگر آغاز شده است. این سناریو تحت عناوین گوناگون مانند «واقعی سازی قیمتها»، «رقابتی سازی»، «کنترل واردات» و... از طرف جریانهای رسانه ای وابسته به بخشهایی از ارکان دولت حمایت و ترویج می شود.

- روند کاهش نرخ تورم کشور تا مرداد ماه سال ۱۳۹۵ ادامه یافت و در طی ماههای مرداد تا بهمن این سال میزان نرخ تورم به ثبات رسید. از اسفند ماه سال ۱۳۹۵ نرخ تورم رو به افزایش نهاد که در خرداد و تیر ماه سال جاری (۱۳۹۶) دو رقمی گردید.

واقعی سازی قیمت ها

- واقعی سازی قیمت ها عنوان فریبنده ای است که جهت توجیه افزایش قیمت خدمات و کالاهای اساسی (دولتی) مانند بنزین، آب، برق و گاز استفاده می شود. در این راستا از موضوعات اساسی زیر عامدانه غفلت می شود.

- ایران به عنوان یک کشور صاحب منابع انرژی از مصرف سرانه انرژی (توسط مردم) بالاتر از کشورهای مشابه (آمریکا، عربستان و ...) برخوردار نیست. بطور کلی مصرف انرژی و آب مردم (غیرصنعتی و غیرکشاورزی) چندان بالاتر از متوسط جهانی نیست.

- مقصر افزایش مصرف مردم سیاستها و اقدامات دولتها هستند. به عنوان مثال تولید انبوه خودروهای پرمصرف و کم کیفیت، خود عامل اصلی مصرف بالای بنزین است.

- در اینجا به هیچ عنوان به صنایع متکی به رانت انرژی (پتروشیمی، فولاد و ...) که مصرف کننده مهم انرژی با بهای بسیار ارزان هستند، اشاره ای نمی شود. گویی این صنایع رانتی مجاز به استفاده از انرژی و منابع ارزان برای صادرات مواد اولیه (زیر بهای جهانی) هستند، اما مردم اجازه آن را ندارند.

برندگان و بازندگان افزایش قیمتها و نرخ ارز

- از افزایش نرخ ارز، در درجه اول صنایع متکی به رانت انرژی و منابع (پتروشیمی، فولاد، معادن و ...) با افزایش درآمد ارزی حاصل از صادرات مواد خام و اولیه بهره خواهند برد. دولت نیز اگر چه کسری های خود را می پوشاند، اما با تاخیر گرفتار تورم ناشی از آن می شود. باید توجه داشت که بخش غالب صادرات کشور (و همه پانزده قلم اول در چهارماهه اول سال ۱۳۹۶) شامل تولیدات متکی به رانت انرژی و مواد خام و اولیه هست، بنابراین افزایش نرخ ارز منجر به ایجاد اشتغال یا کسب دیگر منافع مهم جهت اقتصاد ملی نمی گردد.

- افزایش نرخ ارز و اقلام دیگر منجر به رشد نرخ تورم خواهد شد که در نتیجه آن مافیای سفته بازی در زمین و مستغلات با رشد قیمتهای زمین و مسکن و همچنین بخش های دلالی و سفته بازی و رانتی، سود و منافع بالایی را خواهند برد.

- تولیدکنندگان کوچک و متوسط

تولیدکنندگان کوچک و متوسط با افزایش نرخ ارز و به تبع آن بهای کالاهای وارداتی، دچار افزایش قیمتها می‌شوند که با توجه به قدرت خرید محدود مردم، کاهش مصرف داخلی را در پی دارد. در غیاب افزایش درآمد عامه مردم، بالا رفتن قیمتها منجر به کاهش مصرف خواهد شد که کسب و کارهای بخش خصوصی و خرد را تحت تاثیرات نامطلوب خود قرار می‌دهد.

- مردم و معیشت و سطح زندگی و رفاه آنها بی تردید بزرگترین قربانی موج افزایش قیمت ها بوده و هستند. به اصطلاح واقعی سازی قیمتها در شرایطی باید انجام شود که سطح درآمد مردم هم بالا رفته باشد. افزایش قیمتها به فقیرتر شدن هر چه بیشتر عامه مردم منجر خواهد شد.

- افزایش بهای کالاها و خدمات (و به خصوص نهاده ها و اقلام دولتی) خود یک نوع مالیات محسوب می شود. تفاوت مهم آن با مالیات عادی این است که اقشار ضعیف و طبقه متوسط را هدف می گیرد و آنها را فقیرتر می کند.

- اگر دولت واقعا قصد و نیت مدیریت و بهینه سازی مصرف انرژی و منابع را دارد، در ابتدا باید با سیاستگذاری ها و اقدامات لازم، زمینه های کاهش مصرف آن را فراهم سازد و پس از آن بهای آن را افزایش دهد. همچنین در این راستا لازم است تا واقعی سازی انرژی از بخشهای اقتصادی دولتی و شبه دولتی (مانند صنایع بزرگ پتروشیمی و فولاد) شروع شود.

- در صورت افزایش قیمت ها که با سرازیر شدن حجم عظیم نقدینگی به بازارها همراه خواهد شد، امواج گرانی شدت خواهد گرفت.

- شایان ذکر است که واقعی سازی قیمت ها با شرط برقراری تناسب و عدالت بین بخش های اقتصادی و مردم و برقراری الزامات و نهادهای دیگر و لحاظ موارد کلیدی دیگر نظیر کارآمد سازی دولت و کاهش حجم آن باید انجام شود.

نرخ تورم بالا و تاثیرات مخرب سیاسی آن

- روسای دولتهای پنجم/ششم و نهم/دهم در دوره کاری دوم خود نرخهای تورم بسیار بالا را تجربه کردند که بیم آن می رود در دولت یازدهم/دوازدهم نیز تکرار شود.

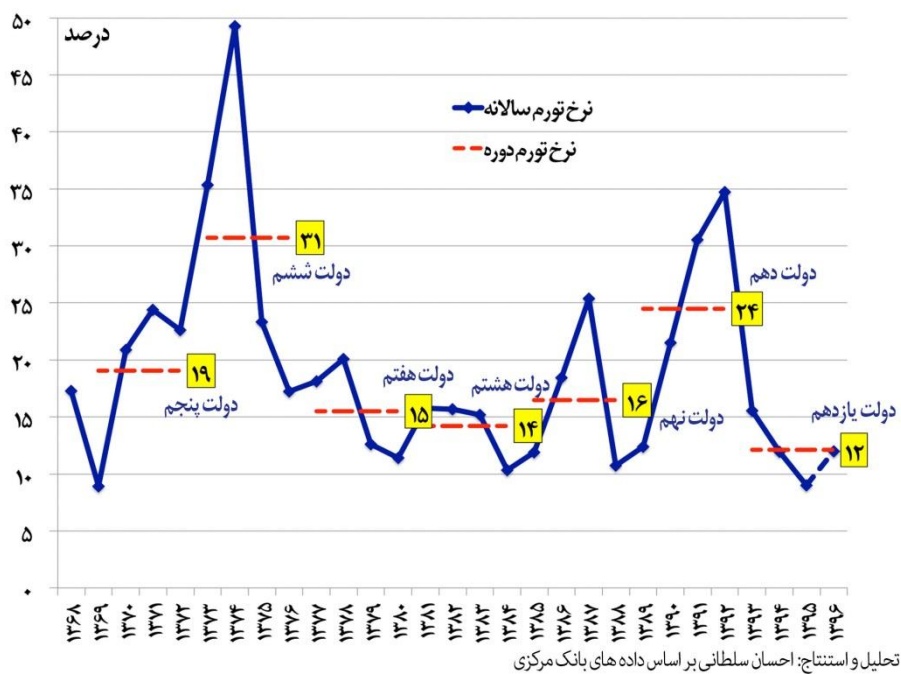
- اقتصاد ناتوان کشور، هزینه بالایی برای نرخ تورم تک رقمی در دولت یازدهم پرداخت کرده است.

- هر چند رئیس دولت دوازدهم و همکاران آن (با پیروزی در انتخابات) بالاترین منفعت سیاسی از کاهش نرخ تورم را برده اند، اما باید عنایت داشته باشند که در صورت افزایش نرخ تورم، وجهه سیاسی ایشان همانند روسای دولتهای پنجم و ششم در ذهن مردم تخریب خواهد شد و جایگاه خود را در صحنه سیاسی ایران از دست خواهد داد.

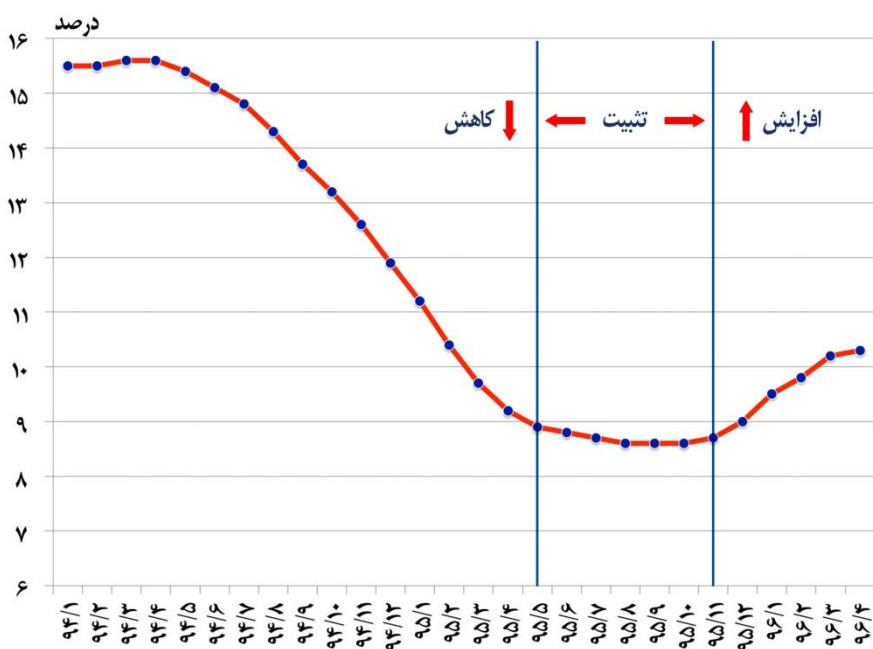
- امید است تجربه دو رئیس جمهور پیشین (هاشمی و احمدی نژاد) در دوره دوم ریاست جمهوری روحانی تکرار نشود.

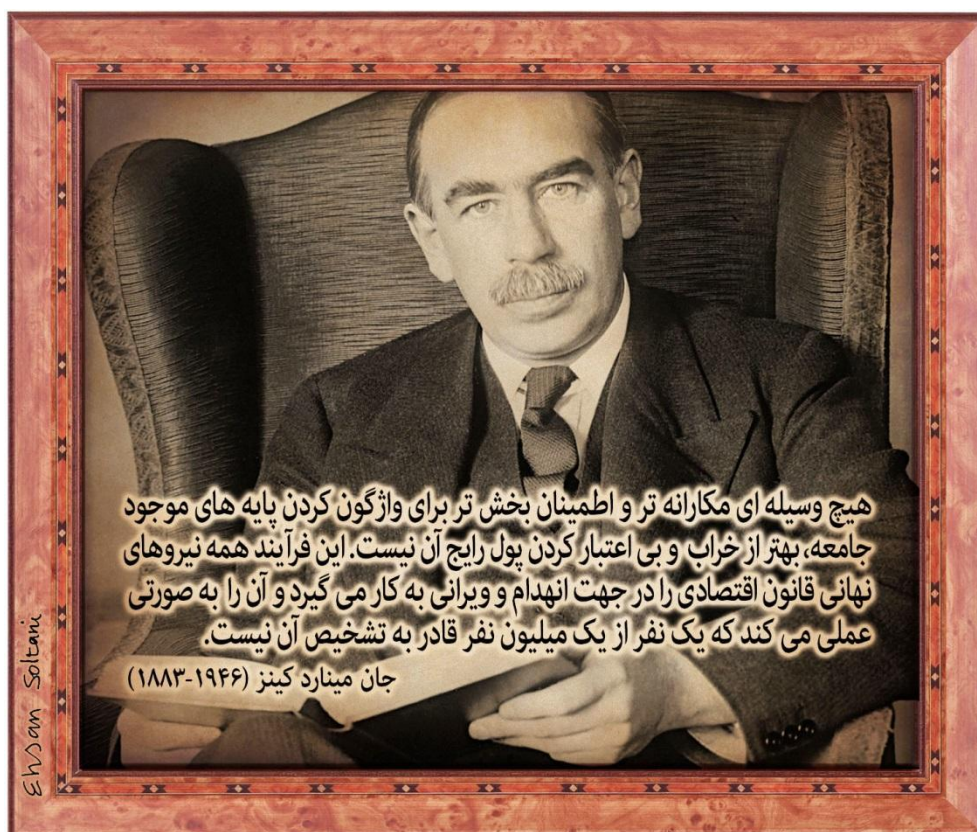
- یکی از مهمترین تبعات نامطلوب بروز نرخ تورم بالا در دولت دوازدهم، ظهور دولت پوپولیست سیزدهم خواهد بود.

روند تغییرات نرخ تورم در دولتهای ۲۸ سال اخیر

شاخص تغییرات ماهانه بهای کالاها و خدمات (نرخ تورم نسبت به ماه مشابه در سال قبل)

هیچ وسیله ای مکارانه تر و اطمینان بخش تر برای واژگون کردن پایه های موجود جامعه، بهتر از خراب و بی اعتبار کردن پول رایج آن نیست. این فرآیند همه نیروهای نهانی قانون اقتصادی را در جهت انهدام و ویرانی به کار می گیرد و آن را به صورتی عملی می کند که یک نفر از یک میلیون نفر قادر به تشخیص آن نیست.
جان مینارد کینز (۱۸۸۳-۱۹۴۶)

Ehsan Soltani

THE MOST SINISTER OF ALL TAXES IS THE INFLATION TAX AND IT IS THE MOST REGRESSIVE. IT HITS THE POOR AND THE MIDDLE CLASS.

Ron Paul

نادرست ترین نوع مالیات، مالیات تورمی است که اقشار ضعیف و طبقه متوسط را هدف می گیرد.

@EconomySoltani

www.facebook.com/RonPaulQuoteVisualizations

محاسبه نرخ تورم و تغییر سال پایه (تاثیرات آن) از مرداد ماه سال ۱۳۹۶

بانک مرکزی اعلام کرد نرخ سال پایه تورم از سال ۱۳۹۰ به سال ۱۳۹۵ تغییر کرده است که از ماه مرداد به بعد اعمال می شود. بر اساس اظهارات مسئولین بانک بطور کلی و با توجه به تجارب و رهنمودهای بین المللی، عواملی همچون «تغییر سلیقه مصرفی خانوارها در طول زمان»، «تغییرات درآمد خانوارها»، «تغییرات نسبی قیمت کالاها و خدمات» و «نیازهای جدید و تنوع کالاهای تولید شده در جامعه» از جمله عللی هستند که باعث ایجاد اختلاف بین سبد مصرفی و ضرایب اهمیت تعیین شده در سال پایه با الگوی مصرفی فعلی خانوارها خواهند شد و بر این اساس، سال پایه هر چند سال یکبار نیازمند به هنگام سازی و روزآمد کردن است.

در این راستا توجه به موضوعات و نکات ذیل لازم است:

- تغییر سال پایه به مفهوم اعمال تغییرات در ضرایب عوامل محاسبه نرخ تورم و ترکیب اقلام (کالاها و خدمات) آن است. یعنی این که ضریب اهمیت برخی (یا اغلب) اقلام در محاسبه نرخ تورم تغییر می کند و برخی اقلام حذف و اضافه می شوند. بر این اساس نرخ تورم مرداد ماه به بعد (از نظر آماری و محاسباتی) قابل مقایسه با نرخ تورم ماههای قبل از آن و سالهای قبل نخواهد بود. به عنوان مثال اگر نرخ تورم مرداد ماه ۹ درصد محاسبه و اعلام شود، ممکن است معادل با ۱۰ درصد ماه قبل باشد یا بالعکس.

- در طی نیم قرن اخیر، سال پایه نرخ تورم در دوره های ۷ یا ۸ ساله عوض شده است. موضوع مهم این است که چه اتفاق مهمی در ترکیب هزینه های خانوار و یا اضافه شدن اقلام مهم جدید، به وقوع پیوسته که بانک مرکزی چنین شتابان (ظرف مدت ۵ سال) اعمال تغییرات را لازم و ضروری دیده است؟ نکته جالب توجه این است که در دی ماه سال ۱۳۹۱ سال پایه از ۱۳۸۳ به ۱۳۹۰ تغییر کرد و با توجه به تغییر آن در مرداد ماه سال ۱۳۹۶، یعنی این که عملاً ظرف مدت ۴ سال و هفت ماه، تغییر سال پایه از ۱۳۹۰ به ۱۳۹۵ صورت گرفته است. که این زمان کوتاه در تغییر مبانی محاسبات نه تنها در ایران که شاید در سطح جهان هم بی سابقه باشد. اکنون که سال ۲۰۱۷ میلادی است، مبنای سال پایه بسیاری از کشورها هنوز ۲۰۱۰ یا حتی ۲۰۰۵ میلادی (۷ تا ۱۲ سال قبل) است.

- هنوز زود است که قضاوت شود، اما آن چه که تا کنون تجربه شده این است که اعمال تغییرات در داده ها و محاسبات (به بهانه زودهنگام تغییر سال پایه) معمولاً در جهت بهبود شاخصهای اعلامی مد نظر دولتها صورت می گیرد. به نظر می رسد دو رقمی شدن نرخ تورم در ۳ ماه اخیر در این زمینه بی تاثیر نبوده است.

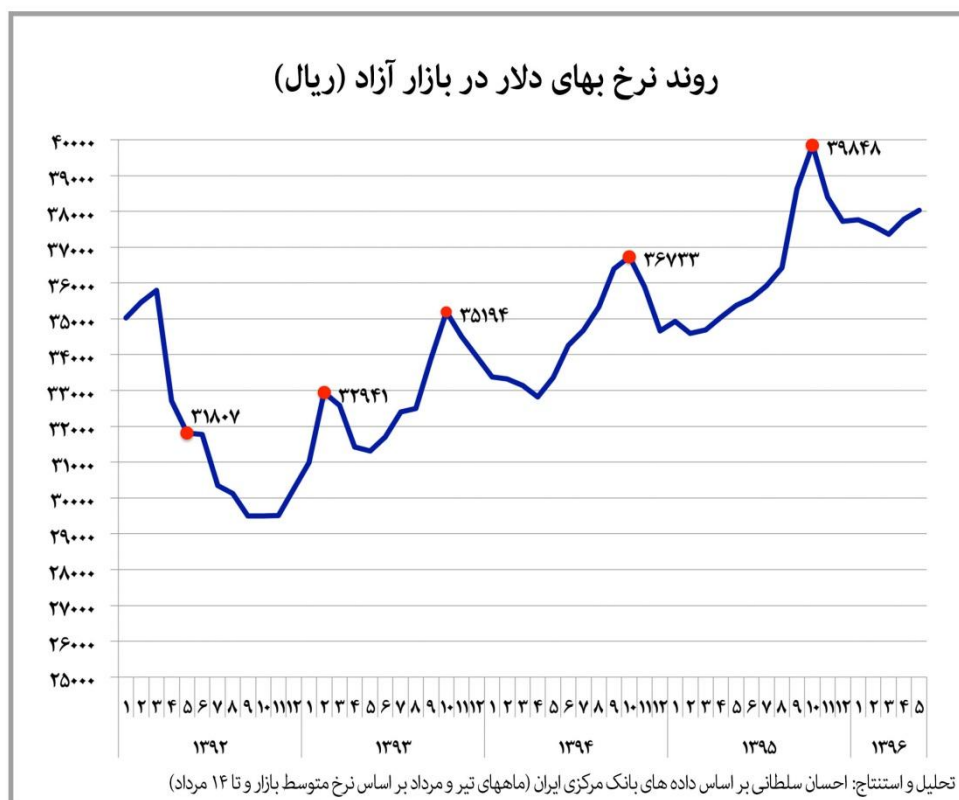
- هر چند که همه دولتهای پس از جنگ، کم و بیش در گفتار درمانی و ... مهارت تمام از خود نشان داده اند، اما باید به دولت دوازدهم اخطار جدی داده شود، که وضعیت اقتصاد ایران به سطحی رسیده است که دیگر شعار و گفتاردرمانی جوابگو نیست. وضعیت درآمد و معیشت مردم به شدت تنزل یافته و مهمتر از همه این که موضوع گرانی چیزی نیست که مردم آن را نفهمند و حس نکنند. گرانی اقلام اساسی و غذایی از پیاز گرفته تا گوشت چیزی نیست که بشود با اعلام نرخ تورم تک رقمی پنهان و درمان کرد.

- بر اساس آمارها و داده های نرخ تورم و از سوی دیگر حقوق و دستمزدها، در چند سال گذشته وضعیت معیشت و رفاه حقوق بگیران (و به خصوص کارگران) باید بهبود یافته باشد که در عمل چنین اظهار و اعلام نمی شود. بنابراین با توجه به قطعیت نرخ رشد دستمزدهای سالانه، آمارهای تورم تا حدی زیر سوال می رود.

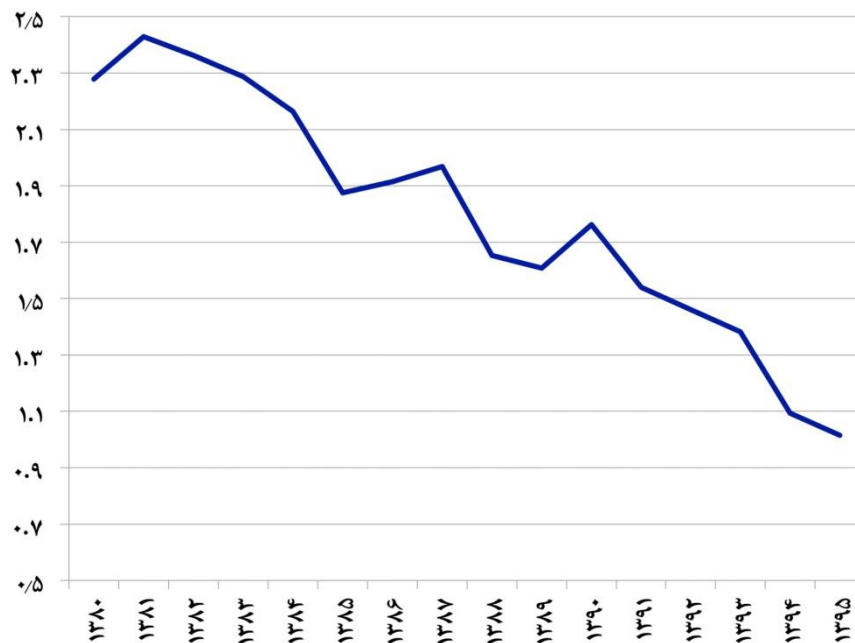
- آمارسازی ها موجب از بین رفتن وجهه داخلی و جهانی بانک مرکزی و به تبع آن کشور می شود. چنان چه با اعمال تغییرات و دستکاری های گسترده در محاسبات تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی سال ۱۳۹۵، دیگر کسی زحمت نقد کردن و یا حتی توجه جدی به این آمار را به خود نداد.

- وجود معدودی افراد غیرمتناسب (از نظر تجربه، تحصیلات و دانش علم اقتصاد) در پست های بانک مرکزی خطر دستکاری در آمارها (جهت حفظ پست) را شدت می بخشد. قطعاً اگر اشخاص صاحب نام و اقتصاددانان فرهیخته و مستقل در راس امور کلیدی بانک مرکزی باشند، امکان بروز این کژکارکردی ها کمتر است.

- امید است که این تغییرات در جهت بهبود نظام آماری اقتصادی صورت گرفته باشد که در هر صورت شرایط و آمارهای چند ماه آینده این را نشان خواهد داد. در اینجا لازم است اشاره شود که آمارسازی و داده سازی در جهت بهتر نشان دادن اوضاع و توجیه عملکردهای پراشتباه، خیانت بزرگی به نظام جمهوری اسلامی و مردم محسوب می شود. آمارها و داده های اقتصادی چراغ های علامت دهی و هشدار به اقتصاد، مسئولین و مردم هستند که درست عمل نکردن آنها خسارات و تبعات بزرگ و جبران ناپذیری به دنبال خواهد داشت.

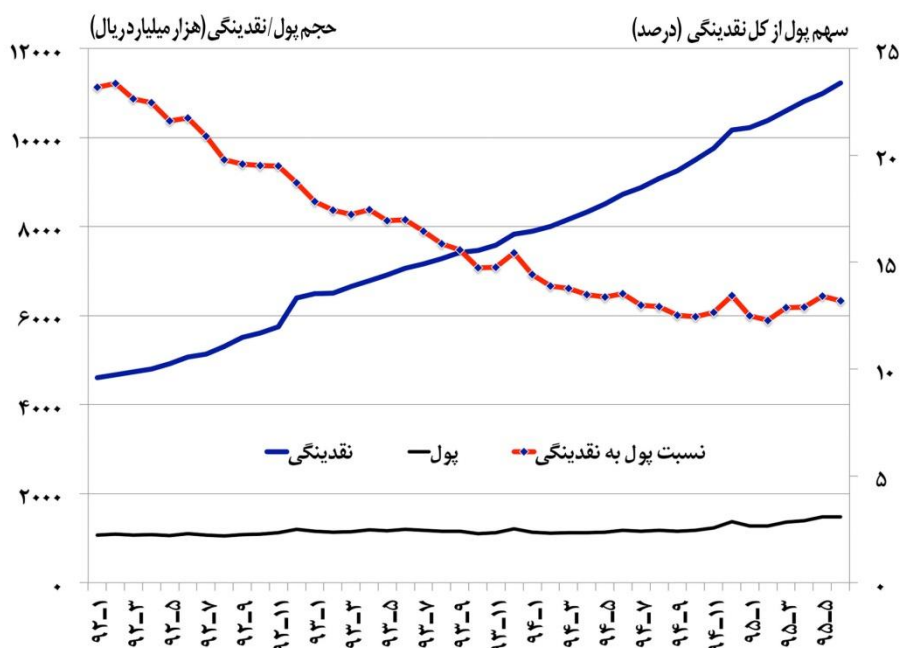

روند نزولی سرعت گردش پول در اقتصاد ایران

تحلیل و استنتاج: احسان سلطانی بر اساس داده های بانک مرکزی ایران

حجم پول و نقدینگی و نسبت پول به نقدینگی در ایران

تحلیل و استنتاج: احسان سلطانی بر اساس داده های بانک مرکزی ایران